

Lentner Csaba

Rendszerváltás és pénzügypolitika

*Tények és tévhitek a neoliberális
piacgazdasági átmenetről
és a 2010 óta alkalmazott
nem konvencionális eszközökről*

AKADÉMIAI KIADÓ, 2016

LIBERÁLIS VAGY ILLIBERÁLIS – EZ ITT A BÖKKENŐ!

(Hamlet után szabadon)

A szerző két egymástól eltérő, mégis összefonódó időszak elemzésén keresztül mutatja be a hazai pénzügypolitika jellemzőit és egyben – meggyőződése szerinti – fejlődését a liberálistól az illiberális gazdaságpolitikával harmonizáló gyakorlatig. Olyan két évtizedről nyújt áttekintést, amelynek során súlyos világgazdasági válság akadályozta a hazai gazdaság fejlesztésének megfelelő irányítását, nehezítette meg a változó – gyakran szinte megoldhatatlan tűnő – igazodási igényeket. Mindez kettős nyomás alá helyezte a fiskális és a monetáris politikát, amelyet ki kellett védeni. A kérdés önmagától adódott: a liberális vagy az illiberális eszközök-e a célravezetőbbek?

A könyv – utolsó fejezetének kivételével – a 2005-ben publikált és ugyancsak Rendszerváltás és pénzügypolitika címen megjelent sikeres kötetét ismétli meg, megerősítendő korábbi állításait és a változások iránti igényét, valamint azok teljesülését.¹ A szerző ebben az időszakban az addig elért sikereket és a még sarkalatos pénzügyi változásokra irányuló várakozásait fogalmazta meg, mivel azok áttekintése elengedhetetlen volt, s egy részük – mint a könyv utolsó fejezetéből kiderül – maradéktalanul még napjainkban sem következett be. A szerző meghatározó kérdések sorát vetette fel a privatizációval,² a mezőgazdaság átalakításával, az adózási, majd az egyszintű bankrendszerrel, az EU-val, a gazdasági növekedéssel, a pénzügyi egyensúllyal stb. kapcsolatban. Tette ezt még a világgazdasági válság kirobbanása előtt, amelynek következményei napjainkban is ér-

zélhetnek. Ezek közül is ki kellett emelnie az államháztartás egyre növekvő eladósodásának problémáját, valamint a pénzügyi szektor azon meghatározó, de még nyitott kérdéseit, amelyek egyben összhangban vannak a nemzeti pénzügypolitikával. *„Az állami támogatások tartós folyósításához szükséges költségvetési támogatások előteremtése, a vállalkozók hitelezéséhez elengedhetetlen kereskedelmi banki likvid pénzügyösszegek bevonásához alapot adó állami pénzügy-politikai eszközök kidolgozása az új évezred egyik legsürgetőbb feladata.”*³

A kötet első részének mintegy előkészítéseként a szerző 1990 és 2005 között több tanulmányt is publikált.⁴ Ezekben már akkor olyan aktuális problémákra kereste a választ, mint a pénzügyi intézményrendszer létrehozása, hazánk európai uniós csatlakozásának a pénzügyi szektort érintő és még kellően nem tisztázott kérdései, milyen kihívások érhetik az ezredfordulón hazánkat, hogyan értékelhető az akkor végrehajtott pénzügyi stratégia, milyen lehetséges megoldások építhetők be a politikai és gazdasági eszköztárba stb. Ugyanakkor felveti annak lehetőségét (szükségességét), hogy a pénzügypolitikában is el lehet térni a korábban megszokott elvektől és módszerektől, a beidegződött közgazdasági kötöttségektől.

Nagyon fontosnak ítélem, hogy az államháztartást a fiskális politika és gyakorlat szerves részeként kezeli (ahogy magam is ezt vallom), mert e nélkül hatékony pénzügyi politika nem alakítható ki. Külön is kiemelendő a szerző igénye a megfelelő adópolitika kialakítására a „szükséges, de elégséges” elv érvényesítésével, amelynek hiánya a GDP tartós növekedését is meggátolhatja.

A rendszerváltást követő – kissé ellentmondásos – pénzügyi feltételrendszer talán leginkább a költségvetés hektikusságában mutatkozott meg. Ennek feloldására sorozatos államháztartási (költségvetési) reformok végrehajtására került sor (1995, 1998, 2000–2002),

amelyek – eltérő okok miatt, de – elmaradtak a várakozásoktól.

Ebben az időszakban már értékelni lehetett a több éve működő kétszintű bankrendszer tevékenységét, mégpedig a kormány és a Magyar Nemzeti Bank (a bankok bankjaként) helyesen állapítja-e meg a hitelviszonyokat és a hitelnyújtás feltételeit, megfelelően szabályozza-e a gazdaság számára szükséges pénztömeget, kellően felkészült-e a nemzetközi pénzforgalommal összefüggő és az állammal (költségvetés) szükségszerűen kialakítandó kapcsolatokra.

A szerző – az előzőekre tekintettel – részletesen foglalkozik a létrejött kétszintű bankrendszer strukturális problémáival is, ami a külföldi és a hazai tulajdonú bankok eltérő finanszírozási politikáját és a főbb nemzetgazdasági ágakban működő vállalatokat és vállalkozásokat illetve, mivel a csaknem kirekesztő és a felelőtlen hitelezési magatartás egyaránt megfigyelhető volt. Ennek következményeként számos, kellő fedezettel nem rendelkező cég bőséges hitelellátásban részesült, míg mások – elsősorban a kis- és közepes vállalkozások – indokolatlanul kiszorultak a hitelfinanszírozásból. Mindez egyaránt hátrányosan érintette az ipart, különösen a mezőgazdaságot,⁵ de a szolgáltatásokat s ez által a foglalkoztatást is, amelynek következményeként az állam jelentős bevételektől esett el, ami tovább növelte a költségvetési hiányt. Ugyanakkor az átalakulóban lévő – sok sebből vérző – még hazai tulajdonú pénzintézetek is súlyos veszteségeket szenvedtek el befagyott hitelkihelyezéseik következményeként. Jelentősége miatt a szerző több összefüggésben is visszatér erre a problémára, mivel úgy ítélte meg, hogy hazánk ezáltal fokozott mértékben vált kiszolgáltatottá a nemzetközi tőkének, mintegy felerősítve a gazdasági ellehetetlenülés veszélyét.

A jegybanksi tartalékokon belül az arany szerepe időszakonként felértékelődik, majd máskor kevésbé kerül előtérbe. Egyetértek a szerzővel abban, hogy az új hazai kétszintű

bankrendszerben a jegybank is követte az akkori nemzetközi trendet, azaz jelentősen lecsökkentette aranytartalékát, miközben például az USA nem tette azt.⁶ Bár az arany kétségtelen demonetizálódásának voltunk szemtanúi, a szerző egyértelműen felhívja a figyelmet az arany szerepének megerősítésére a jegybanki tartalékok között. Tartott ugyanis attól, hogy a magántőke folyamatosan felvásárolja a jegybankok aranytartalékait és azok kikerülnek a nemzeti monetáris aggregátumokból. Márpedig ennek bekövetkezése esetén a jegybankok – jelesül a Magyar Nemzeti Bank – elvesztenék az egyik legfontosabb piacszabályozó eszközüket, fennállna a valuták – így a forint – vásárlóértékének erőteljes csökkenése. Ezeknek a megállapításoknak a indokoltságát – különösen a legutóbbi világgazdasági válságot követően – ma már veszélyes volna kétségbe vonni.

Napjainkban a nemzetközi tőkeáramlásból a bankrendszerek kihagyhatatlanok, egyidejűleg nemzetiek és nemzetközies, nemcsak tulajdonviszonyaik, de finanszírozási, tőkefelhalmozási és megtakarítást ösztönző, valamint közvetítői funkcióik miatt. A szerző is emlékeztet arra, hogy versenyképességünk érdekében az EU keretében sem nélkülözhető a jegybanki és az üzleti banki pozícióink megerősítése, a nemzeti tulajdon arányának kedvező módosítása, valamint az állami beavatkozás eszközeinek megerősítése nemcsak a védekezés, de az alkalmazkodási mechanizmus sikere érdekében is.

Több évtizedes jegybanki gyakorlatom alapján messzemenően egyetértek a szerzővel, aki *Menyhai Imre* véleményét idézi: „*a demokrácia jelenkori liberális válfaja az egyéni pénz- és vagyonszerzési vágy erőteljes és egyoldalú felértékelődését hozza magával, ami ... a társadalom közösségi értékeinek rovására érvényesülhet.*”⁷ Mindez a fizetésképtelenség növekedésével, a bankokat elkerülő készpénzben történő fizetések elszaporodásával, az egyéni pénz- és vagyonszerzésre való erőszakos törekvésekkel

járt. Tulajdonképpen ez hozta nehéz helyzetbe nemcsak a költségvetést, de a jegybankot is. Bár azt is hozzá kell tennem, hogy emögött nem tudatos „elméleti magatartás” húzódott meg, hanem a gazdasági résztvevők egyszerűen visszaéltek a kialakult helyzettel, mivel az állam által elindított támogatási programok kormányzati ciklusoktól függővé váltak, a monetáris politikát pedig az ezekhez igazodó esetlegesség jellemezte. Ez a folyamatosságot és az átláthatóságot egyaránt kiszámíthatatlanná tette, átrendezte a piacot a külföldi háttérrel működő vállalkozások javára, a hazaiak rovására. Ez az utóbbiaknál permanens hiteligényt kényszerített ki, még saját törlesztési képességeik bizonytalansága esetében is, s ezáltal a bankrendszer közvetítői funkciói is súlyosan sérültek. A szerző szerint mindez nagymértékben gátolta s egyben elbizonytalanította az önálló hazai vállalkozásokon alapuló polgárosodási folyamatot.

Mivel Magyarország hagyományosan külső tőkebevonásra kényszerül, megállapítása szerint a hazai gazdaság alapvetően világgazdaság-függő, így egyszerre van jelen a látványos fejlődés és a recesszió lehetősége, amelynek következménye a gazdasági és társadalmi viszonyok sebezhetősége és a nemzeti érdekérvényesítő képesség gyengesége. Így fokozott figyelmet kell fordítani a külső források igénybevételeinek feltételeire és lehetőségeire, valamint a fiskális és monetáris s nem kevésbé a társadalmi stabilitásra.

A szerző szerint: „*Az elmúlt évtizedben a világgazdaság, és ezen belül az Európai Unió a magyar gazdaság számára vonzási pontok és felzárkózási irányok lettek.*”⁸ Ugyanakkor azonban ez a hazai gazdaságpolitikát – a világgazdasági folyamatok jellegétől függetlenül – paradigmaváltásra kényszerítette. A hivatalos gazdaságpolitika ezt nevezte „magyar modellnek,” amelynek lényege – a szerző szerint – elsősorban az állami „konzervatív” gazdaságpolitika, a külső és a belső pénzügyi egyensúly

fenntartása, a megfelelő külső tőkebevonás, a pénzügyi stabilitás biztosítása stb.

Az előzőekben megfogalmazott követelmények elengedhetetlen feltétele hazánknek a nemzetközi tőkepiacokkal és pénzügyi intézményekkel kialakított viszonya. Az 1970-es évtized elejétől tapasztalt és többször ismétlődő világgazdasági árobbanások súlyos következményekkel jártak a föld összes kontinensén. Az országok két nagy csoportja alakult ki. Azok, amelyek azonnal reagáltak a válságokra – és ennek figyelembevételével alakították ki gazdaságpolitikájukat – visszafogták a növekedést (elsősorban a beruházásokat), szigorították a fiskális és a monetáris politikát, felkészülve a várható dekonjunktuurára, módosították az elosztási és újraelosztási feltételeiket, növelték az árszínvonalat, illetve azok, amelyek átmenetinek tekintették a válság súlyos következményeit, mintegy fetisizálva az addig kialakult trendet.

Hazánk ez utóbbi csoportba tartozott, s „a rögzítettárfolyam-rendszer összeomlása után a reálszektor teljesítményeit messze meghaladja a pénzügyi szektor spekulációtól túlfűtött növekedése.”⁹ Csaknem egy évtizedet követően a közép- és kelet-európai országok – a szükséges belső akkumuláció hiányában – külső fejlesztési forrásokkal igyekeztek felzárkózni elérhető külső piacokra. Az időközben kétszintűvé átszervezett bankrendszer tőkeereje kevésnek bizonyult az egyre szükségesebbé váló hitel igények kielégítéséhez, ami teret adott a nyugati bankok betelepülése és piacszerzése számára. Napjainkban azonban már általában konszolidáltak tekinthető a pénzügyi intézetek és ügyfeleik kapcsolata, amiben szerepe van a Magyar Nemzeti Bank fogyasztóvédelmi szerepének is, mivel „...az MNB a »fair« pénzügyi szolgáltatói magatartást is kikényszeríti, súlyt helyezve a kiszolgáltatók fogyasztói csoportok fokozott védelmére.”¹⁰ Az Európai Unió is felismerte a pénzügyi szabályozás modernizálásának szükségességét, kiemelve a hatékonyabb banksza-

bályozást. A szerző gyakorlati példák segítségével mutatja be azokat az eseteket, amikor a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete – megfelelő jogosultság hiányában – nem volt képes hathatós eredményeket elérni.

A szerző a mű utolsó fejezetében foglalja össze a közpénzügyi rendszerváltás történelmi hátterét, okait, céljait és elért eredményeit, bizonyos nemzetközi összehasonlításokkal egybevetve. Hallgatóságos egyetértés alakult ki az eltérő nézeteket valló közgazdák körében a koherens gazdaságpolitika hiányáról, a 2008-as gazdasági válság nem kielégítő kezeléséről, a hatalomtechnikai módok fogyatékoságairól, az állami szerepvállalás milyenségéről, a nemzetközi gazdasági és pénzügyi szervezetek szerepéről, az állam eladósodásáról, valamint az állami vagyon „kiüresedéséről” stb. „Magyarország teljes adósságcspadába került. Államháztartási és családi háztartási szinten egyaránt.”¹¹ A szerző szerint az eltérő szakmai következtetésekből is egyértelműen kiderült, hogy „csak az erős, a jól szervezett, a gazdasági és a társadalmi folyamatokba aktívan beavatkozó állam képes a nemzetgazdaság, a piaci szereplők és a családok érdekeit hatékonyan érvényesíteni.”¹²

A szerző a továbbiakban részletesen taglalja a fiskális politika fontosabb összetevőinek helyzetét, úgymint az elfogadható közteherviselést, az újabb piacnyitások politikáját, a közüzemi díjak és a személyi jövedelemadók mértékének csökkenését, a devizahitelek és a kisvállalkozások terheinek mérséklését, a munkaerőpiac kedvező alakulását, s nem utolsósorban a külső adósságállomány és a költségvetés kedvező helyzetét. Mindezek alapján megállapítja: „A fiskális konszolidáció jó alapot teremtett a monetáris politikai rendszerváltás megindításához,”¹³ ami négy elemből tevődik össze, úgymint

- az alapkamat mérsékléséből,
- a Növekedési Hitel,
- az önfinanszírozási, valamint
- a társadalmi felelősségvállalási

programból áll. Mindemellett az MNB felelősséget érez a környezetért, a társadalomért, a hosszú távú fenntartható fejlődésért is, de nem hanyagolja el az oktatás, a tudomány, a pénzügyi ismeretterjesztés, a fogyasztóvédelem, egyszóval az értékmegőrzés és értékteremtés támogatását sem.

A szerző tehát megállapítja, hogy mindezek következményeként 2013 és 2016 között – a fiskális és a monetáris rendszerváltás eredményeként – a különböző pénztulajdonos-csoportok (kötségvetés, önkormányzatok, vállalatok, lakosság stb.) pénzügyi állapota kiegyensúlyozottnak tekinthető, miközben a külföldi érdekeltségű bankoknak és vállalatoknak bizonyos profitáldozatokat kellett hozniuk.

Az unortodoxá¹⁴ és hiperaktívvá vált 2010 utáni magyar gazdaságpolitika több fontos belső és külső piaci intézkedésének következményeként (például nyitás kelet, majd dél felé) bővítette hazánk piaci kapcsolatait, ellensúlyozandó az EU piaci felvevőképességének folyamatos csökkenését. Lehetővé vált a közüzemi díjak, a kisvállalkozások nyereségadó-terhelésének, a személyi jövedelemadóinak a mérséklése, az irritáló devizahitelek törlesztésének könnyítése. Mindemellett hazánk 2015-ben visszafizette a nemzetközi pénzügyi intézményektől 2008-ban felvett konzorciális hitelt, s ezzel tovább bővítette gazdaságpolitikai mozgásterét és megerősítette az intézményi gondolkodást (szabályok és normák kialakítását és követését), valamint a valóságos anticiklikus fiskális politika érvényesíthetőségét. Segítségként azonban az Állami Számvevőszék függetlenségének és jogosítványainak szervezeti megerősítését is elengedhetetlenül biztosítani kellett,¹⁵ véget vetve a következmények nélküli ellenőrzéseknek. Ez is megalapozta annak lehetőségét, hogy a magyar nemzetgazdaság mérsékelni tudta külső gazdasági függőségét, csökkentve az ezzel összefüggő kamatszolgálati kötelezett-

séget, s egyben hozzájárult a monetáris politikai rendszerváltás megindításához is.

Az „intézményi gondolkodás” érvényesítéséhez azonban magukat az intézményi kereteket is módosítani kellett, hogy megfeleljenek a Magyar Nemzeti Bank – már említett – új típusú monetáris politikájának. Ehhez azonban nélkülözhetetlen a megfelelő, adekvát pénzügyi kultúra megteremtése, amelyet nemcsak érteni, de folyamatosan követni kell a változó élettérben. S ez valamennyi pénztulajdonos csoportra vonatkozik és érvényes az államra, a pénzintézetekre, a vállalatokra és különösen a lakosságra egyaránt. Sajnálatosan „...a különböző felmérések ugyanis összességében negatív képet festenek a magyar lakosság pénzügyi kultúrájának fejlettségéről...”¹⁶ A pénzügyi felkészültség és tudatosság hazánkban még – sajnos – csak viszonylag szűk rétegre jellemző, amiben az aránytalan jövedelmi viszonyok és megtakarítási lehetőségek meghatározó szerepet játszanak.

A Növekedési Hitelprogram – három – különböző hitelpillére beváltotta a hozzáfűzött várakozásokat:

- az első kettő elősegítette a kis- és közepes vállalkozások forintalapú hitelezését, pénzügyi stabilitásuk megerősítését,
- a harmadik pedig hozzájárult a hitelkihelezések kedvezőbb területi elosztásához.

A legutóbbi világválság óta a jegybankok szerepe jelentősen felértékelődött, ez maradéktalanul érvényes a Magyar Nemzeti Bankra is. A hazai unortodox megoldások bizonyos hátrányokkal jártak a hazánkban működő külföldi tulajdonú pénzintézetek jövedelmezőségére, amit azonban a kiszámíthatóság és a biztonság ellensúlyoz.

Lentner Csaba tíz évet átfogó áttekintése – a fő áramlaton belül – témák tömegét vetíti elénk, amelyek alapos átgondolást, valamint meglehetősen elmélyült fiskális és monetáris ismereteket igényel. Mondanivalóját hatalmas hazai és külföldi irodalom ismeretében fejt ki,

s nem könnyű olvasmány a beavatottak számára sem. Ez azonban inkább érdeme a szerzőnek, mivel kiváló forrásul szolgál a témával foglalkozók számára. Mint mindkét kötet lektora már az első kötet elolvasásakor világosan láttam, hogy olyan „hosszú távú” témák kerül-

tek terítékre, amelyeket a jövőben is gyakran fogunk még elemezni. Ez – mint a kötet is igazolja – részben már be is következett.

Huszt Ernő

Levelezési cím: husztierno@t-online.hu

JEGYZETEK

- ¹ „...igazolom, hogy kritikáim és jövőprognózisaim kiállták az idő próbáját, változtatás nélkül ma is helytállóak...” Idézett mű, 5. oldal.
- ² A kelet-közép-európai privatizációs folyamatokkal kapcsolatban idézi Lewandowsky lengyel közgazdász találó gondolatát, miszerint „a privatizáció senki tulajdonában nem lévő ismeretlen értékű vállalatok eladása olyan vevőknek, akiknek nincs pénzük.” Idézett mű, 14. oldal. Hasonlóképpen vélekedett a szerző is: „...a kormányzati elgondolások szerint végül is a magyar nemzet vagyon nélkül marad, de valószínű, hogy a belső és a külső államadósságok tovább emelkednek...” Idézett mű, 21. oldal.
- ³ Lentner Csaba: Rendszerváltás és pénzügypolitika. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2005, 233. oldal.
- ⁴ Lásd: Irodalomjegyzék
- ⁵ 2005-ben a mezőgazdasági ágazat a GDP-nek mindössze a 4 százalékát, teljes exportunknak pedig 8 százalékát adta, s jelentősen csökkent az ágazatban foglalkoztatottak száma is.
- ⁶ Magam is úgy vélem, hogy a meghatározott (a biztonság miatt szükséges) mértéken felül a jegybank trezorjában tartott aranytartalék ugyanolyan „halott”, mint maga a trezor, semmiféle jövedelmet nem „termel”, így kihelyezése indokolt.
- ⁷ Menyhay Imre: Adalékok Káin esti meséjéhez. Gazdaság és szocializáció a jelenkori liberális társadalomban. Budapest, 1998. Akadémiai Kiadó.
- ⁸ Lentner Csaba: Idézett mű, 278. oldal.
- ⁹ Lentner Csaba: Idézett mű, 290. oldal.
- ¹⁰ Lentner Csaba: Idézett mű, 316. oldal.
- ¹¹ Lentner Csaba: Idézett mű, 304. oldal.
- ¹² Lentner Csaba: Idézett mű, 304. oldal.
- ¹³ Lentner Csaba: Idézet mű, 308. oldal. Ezt erősítette meg a Magyar Nemzeti Bank Monetáris Tanácsának 2010 második felében közzétett közleménye is, amely szerint *„Megállapítható, hogy a globális konjunktúra következtében véget ért a recesszió Magyarországon.”*
- ¹⁴ Az „unortodox” fogalom csak számunkra szokatlan. Lenkovic Barnabás: Válságok, emberi és jogi kihívások című cikkében utal arra, hogy *„a világ közgazdaságtudománya mérföldekkel előtte jár annak a közgazdaságtannak, amit az egyetemeken ma is tanítanak. Holott már létrejött a nem szokványos megközelítések sorozata.”* Pénzügyi Szemle, 2016/3. szám, 338. oldal.
- ¹⁵ Domonkos László: Az Állami Számvevőszék jogosítványainak kiteljesedése az új közpénzügyi szabályozás keretében. Pénzügyi Szemle, 2016/3. szám. 300. oldal.
- ¹⁶ Németh Erzsébet – Jakovác Katalin – Mészáros Aranka – Kollár Péter- Várpalotai Viktor: Korkép és korkép a pénzügyi kultúra fejlesztését célzó képzésekről. Pénzügyi Szemle, 2016/3. szám, 407. oldal.

IRODALOM

DOMONKOS L. (2016): Az Állami Számvevőszék jog-sítványainak kiteljesedése az új közpénzügyi szabályozás keretében. *Pénzügyi Szemle*. 3. szám, 299–319. oldal

GIDAI E. – LENTNER Cs. szerk.: (Magyarország jövője – Hungaria in aeternum – Magyar pénzügyi stratégiák az ezredfordulón. 73. oldal

HUSZTI E. (1987): *Antiinflációs útkeresés – monetáris politika és gyakorlat Magyarországon*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest

HUSZTI E. (2011): *Egy valuta története... A forint formája a stabilizációtól az euró előszobájáig*. L'Harmattan – Zsigmond Király Főiskola

HUSZTI E. (1998): *A makropénzügytan alapjai*. Veszprémi Egyetemi Kiadó. Veszprém

GYÖRGY L. – VERESS J. (2016): 2010 utáni Magyar gazdaságpolitikai modell. *Pénzügyi Szemle*. 3. szám, 367. oldal

LENKOVICS B. (2016): Válságok, emberi és jogi kihívások. *Pénzügyi Szemle*. 3. szám, 338–347. oldal

LENTNER Cs. (1996): Ki fizeti (meg) a privatizációt? *Gazdaság és Társadalom*. 3–4. szám

LENTNER Cs. szerk. (2001): Tudományos értékeink. (Tanulmánykötet) Sopron, 53. oldal

LENTNER Cs. (2001): *Pénzügyi szilánkok*. Sopron, 9. oldal

LENTNER Cs. (2001): A pénzügyi intézményrendszer létrehozása (1990–2001). 1.4. fejezet

LENTNER Cs. (2001): Pénzügyi kihívások az ezredforduló Magyarországon. In.: Pénzügyi szilánkok. Szerk: Lentner Csaba, Soproni Pénzügyi Szakkollégium Alapítvány kiadásában. Sopron

LENTNER Cs. (2001): Magyarország európai uniós csatlakozásának nyitott kérdései – különös tekintettel a pénzügyi szektorra. Tudományos értékeink. *Nyugat-magyarországi Egyetem*, Közgazdaság-tudományi Kar, Sopron

LENTNER Cs. (2003): A pénzügyi intézményrendszer Magyarországon. Nebuló 2001 Kiadó. Budapest

LENTNER Cs. (2005): *Rendszerváltás és pénzügypolitika*. Akadémiai Kiadó. Budapest

LENTNER Cs. (2013): *Közpénzügyek és állambháztartástan*. Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó Zrt.

NÉMETH E. – JAKOVÁC K. – MÉSZÁROS A. – KOLLÁR P. – VÁRPALOTAI V. (2016): Körkép és körkép a pénzügyi kultúra fejlesztését célzó képzésekről. *Pénzügyi Szemle*, 3. szám, 407. oldal

KÖNYVISMERTETÉSEK

LENTNER CSABA: Rendszerváltás és pénzügypolitika (Akadémiai Kiadó, Budapest, 2005) című művéről:

- CSERMÁK KÁROLY – Tér és Társadalom, 19. évf. 2005/3–4. 231–232. oldal
- PRUGBERGER TAMÁS – Jogelméleti Szemle, 2005. 3. szám
- FONDA FERENC – Valóság, 2006. augusztus XLIX. évfolyam 8. szám